

ROMEINSE NEDERZETTING OP DE STEENBERGEN TE OEEGEM

Op de lichte helling die van het dorp Oelegem in noordelijke richting naar het Schijn afdaalt, en op ongeveer 500 m van deze rivier verrijst een naaldbos op een kleine verhevenheid (cadastraal perceel C 81) (fig. 40). Romeinse panfragmenten en potscherven liggen er aan de oppervlakte verspreid. De voor menig archeologisch site zo karakteristieke benaming *Steenbergen*, vermeld op een kadastrale kaart van 1808, blijkt na navraag door de Heer W. Van Der Avert alleen nog door oudere dorpingen gekend te zijn.

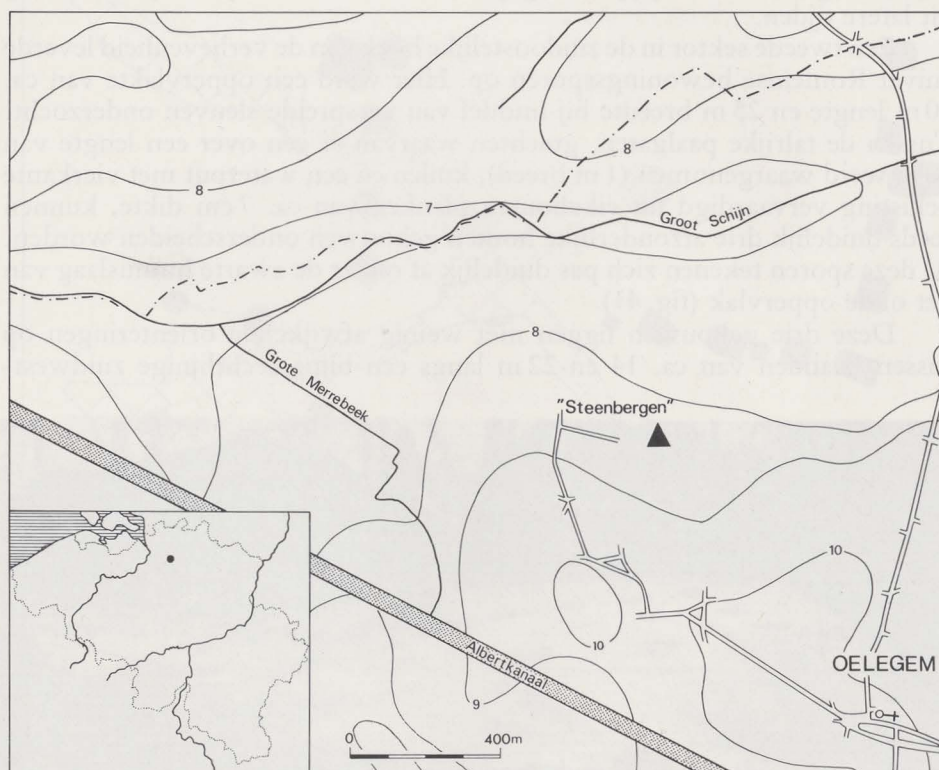

Fig. 40. Situatiekaart.

Daar het site onmiddellijk bedreigd is door de inplanting van een verkeering, waarvan de infrastructuurwerken reeds in uitvoering zijn, startte de A.V.R.A. een noodopgraving met de medewerking van de plaatselijke Heemkundige Kring en de steun van de N.D.O. De toelating daartoe werd welwillend verleend door de eigenaar, de N.V. Matexi. Gezien het vrij dichte gewas konden meestal slechts kleinere werkputten uitgegraven worden.

In de heide naast het bos rust de huidige humuslaag rechtstreeks op het gele zand. In het bos zelf is het terrein daarentegen door opstuiving of meer waarschijnlijk door antropogene invloeden 30 cm of meer opgehoogd. Op tal van plaatsen werden immers op een diepte van ca. 50 cm ploegsporen aangetroffen. Onder deze ophoging ligt een oudere podzol waarvan de humuslaag vooral nabij de bewoningssporen bijzonder dik en zwart is en talrijke pan- en potscherven bevatte.

Een eerste sektor, hier nagenoeg onbesproken en meer centraal gelegen, bevatte enkele kuiltjes met excentrische kernen van verbrande leem, houtskool en ijzerbrokjes. Het geheel doet sterk denken aan Romeinse laag-oventjes. Ondanks de aanwezigheid van enkele scherven uit deze periode wijzen fragmenten van pijpen en geglazuurd aardewerk op een ijzerwinning uit latere tijden.

Een tweede sektor in de zuidoostelijke hoek van de verhevenheid leverde zuiver Romeinse bewoningssporen op. Hier werd een oppervlakte van ca. 80 m lengte en 25 m breedte bij middel van verspreide sleuven onderzocht. Tussen de talrijke paalgaten, grachten waarvan er een over een lengte van 60 m werd waargenomen (1 m breed), kuilen en een waterput met vierkante bekisting vervaardigd uit eikehouten planken van ca. 7 cm dikte, kunnen reeds duidelijk drie afzonderlijke houten gebouwen onderscheiden worden. Al deze sporen tekenen zich pas duidelijk af onder de zwarte humuslaag van het oude oppervlak (fig. 41).

Deze drie gebouwen liggen met weinig afwijkende oriënteringen op tussenaafstanden van ca. 14 en 22 m langs een bijna rechtlijnige zuidwest-

Fig. 41. Zicht op de paalsporen van het gebouw 1.

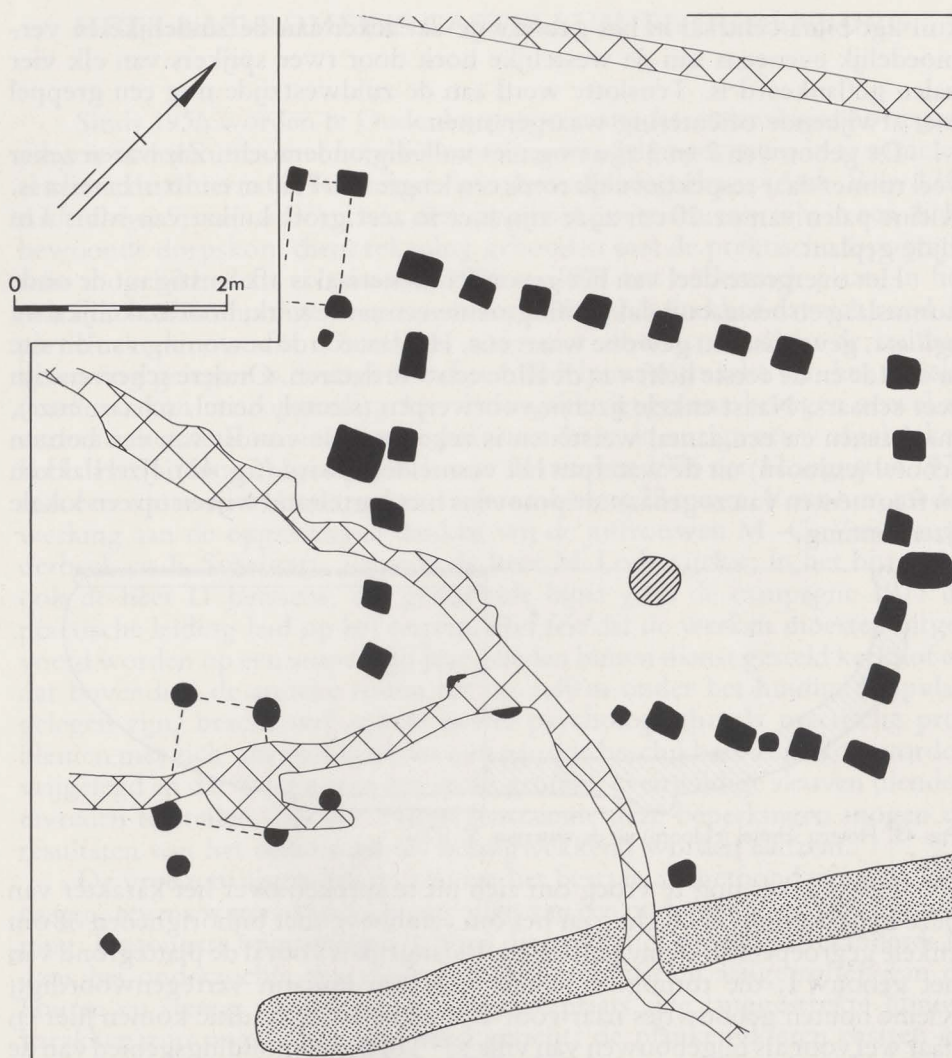

Fig. 42. Plattegrond van het gebouw 1.

noordoost gerichte aslijn. Alleen van het gebouw A aan de noordoostzijde kon reeds een volledige plattegrond ingetekend worden (fig. 42). Het is een kleine rechthoekige constructie van 5 bij 3,90 m, zonder wandgreppels maar met op maximaal 40 tot 50 cm van elkaar geplaatste en nagenoeg rechthoekige paalkuilen van ca. 19 tot 30 cm zijde. Doorsneden werden nog niet gemaakt. Het aantal palen bedraagt zes aan elk der beide smalzijden, acht aan de noordwestkant en schijnbaar zeven grote en twee kleine aan de tegenovergestelde zuidoostzijde. Hier is de plattegrond wegens recente verstoringen niet zeer duidelijk. Belangrijk is verder de aanwezigheid van twee zware nokpalen die in de lengteas even buiten de palenrijen zijn ingeplant. Een cirkelvormige

kuil ligt bijna centraal in het gebouwtje dat zeker aan de zuidelijke en vermoedelijk eveneens aan de westelijke hoek door twee spijkers van elk vier palen geflankeerd is. Tenslotte werd aan de zuidwestzijde nog een greppel met afwijkende oriëntering waargenomen.

De gebouwen 2 en 3 zijn nog niet volledig onderzocht. Zij waren zeker veel ruimer daar respectievelijk reeds een lengte van 7,50 m en 16 m bereikt is. Kleine palen van ca. 20 cm zijde zijn hier in zeer grote kuilen van soms 1 m zijde geplant.

Het overgrote deel van het gevonden materiaal is afkomstig uit de oude humuslaag en bestaat uit dakpanfragmenten en aardewerk, hoofdzakelijk *terra sigillata*, geverniste en gewone waar, enz. Het laat toe de bewoning van dit site in de IIde en de eerste helft van de IIIde eeuw te dateren. Oudere scherven zijn zeer schaars. Naast enkele ijzeren voorwerpen (sleutel, beitel, schaar, enz.), maalstenen en een aantal wetstenen is zeker nog de vondst van een houten schotel (esdoorn) uit de waterput het vermelden waard (fig. 43). IJzerslakken en fragmenten van zogenaamde potovens met kartelrand wijzen op een lokale ijzerwinning.

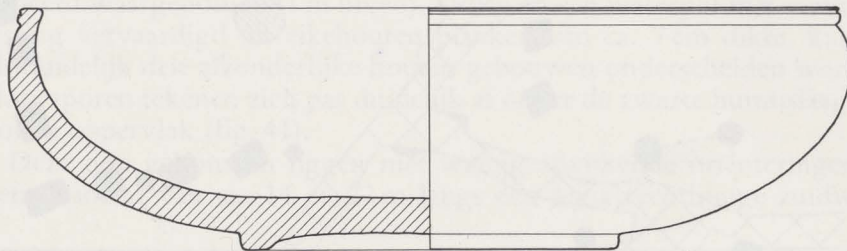

Fig. 43. Houten schotel (esdoorn) uit de waterput. S. 1/2.

Het is zeker nog te vroeg om zich uit te spreken over het karakter van deze nederzetting. Wellicht gaat het om een hoeve met bijhorigheden of om enkele gegroepeerde kleine hofsteden. Belangrijk is vooral de plattegrond van het gebouw 1, die totnogtoe in ons land een unicum vertegenwoordigt. Kleine houten gebouwtjes naar vóór-Romeinse bouwtraditie komen hier en daar wel voor als bijgebouwen van villa's⁽²⁷⁾ of in het mondingsgebied van de grote stromen. De karakteristieke constructie met de twee buitenwaarts geplaatste palen voor het dragen van de nokbalk is ons in de houtbouw binnen de grenzen van het Romeinse Rijk niet bekend, maar schijnt vrij algemeen verspreid te zijn in de noordelijke kustgebieden⁽²⁸⁾.

Tijdens de lente 1978 zullen de opzoekingen in samenwerking met de N.D.O. voortgezet worden om tenminste de plattegronden van de gebouwen 2 en 3 te vervolledigen en verder zoveel mogelijk van dit bedreigde site te redden.

F. LAUWERS

²⁷ W. PIEPERS, Römischer Gutshof und späteisenzeitliche Siedlungsspuren bei Garsdorf, Ldkr. Bergheim (Erf), *Germania* 37, 1959, 296-298.

²⁸ P. SCHMID - W. H. ZIMMERMANN, Flögeln. Zur Struktur einer Siedlung des 1. bis 5. Jhs n. Chr. im Küstengebiet der südlichen Nordsee, *Probleme der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet* 11, 1976, 1-77 (afb. 30, N 1, 5 en 6).